

hava erdur nýggjað tey og skapt okkum nýggj.

Undan krignum var hin stóri meinbogi peningaloysi. Men vit vunnu pening undir krignum, og nú eru vit væl á leið at endurnýggja okkara skipaflota, og ikki er tað sært av nýggjum amboðum á landi eru komin.

Skulu vit fara og finnst at okkara framleiðslutólið, so er tað tað brek, at tað er nóg so gamalt. Tey skip — ihvussu er meginparturin — sum keypt eru, eru gomul, skip, sum aðrar tjóðir selja, ivaleyst tí, at teir ætla at fáa nýggj meira modernað før ístaðin. Tað var eisini brekið í teirri fornu tíðini — vit keyptu skip, sum Eingilsmenn og Íslendingar tveittu frá sær. Og vandin við tí, ið gamalt er, er hann, at tað kann standa fyri stórar umvæling. Trolarar fáa ákoyringar, og teir verða nóg slitnir. Men vit hava tað at umbera okkum við, at vit vóru noyðdir. Vit lógu í arbeiðsloysi, og vit máttu skjótast gjørligt fáa amboð til okkara fólk. Okkara framleiðsla fór ómøguliga at geva nakað av sær við tí framleiðslutólið, vit stóðu við, tá ið kruggið endaði.

Vit hava eisini tað at umbera okkum við, at vit fingi ikki nóg mikið av nýggjum amboðum, nýggjum skipum. Og bara nýggj modernað før, t. d. trolarar, fóru at verða so dýr, at peningurin rakk ikki til.

Og so hava vit, tá ið vit hugsa um tey brek okkara framleiðslutól hefur, tann ugga, at verðin er á trott við nær sagt alt, so verður henda tíðin nýtt, kunna vit sleppa av við tær vørur, vit hava at afhenda til tolliliga góðar prisir og koma okkum upp undan, áðrenn ringari tíðir koma.

Men tað liggir framman fyri tjóðina stórt arbeiði, sum krevur allar landsins kreftir, ein samtøkuanda og ein samarbeiðisvilja. Hóttaføll og afturstig kunna koma. Nógvir hava sett alt í veð; men tá ið samhugsviljin er til staðar, kann hann, ið kemur undir hóttaföllini, verða stuðlaður. Vit taka til: at draga eina linu. Fer ein at draga tunga bjargalínu við manni á endanum, stendur fast; men koma fleiri fram at, kann ganga lættliga.

Tað eru slik tøk, ið muna í einum samfelagi eins og millum fáar menn.

Føroya Sjóvátrygging

Skip - motorbátar
útróðrarbátar - vørur
verða tryggað

Telf. 372.

Løgtingssøga Føroya.

A Løgtingi siggja vit, at Poul Niclasen lögtingsmaður hevur beint spurning til Landsnevndina, nær hon ætlar at geva út lögtingssøguna og hvussu.

Hetta er týðningarmikið mál, og tað má vera fólk á hugaveri, at lögtingsmaður ber hetta fram.

Eitt samfelag hevur sjálvandi onnur mál enn fíggarlig og vinnulig at røkja. Hóast tey eru týðningarmikið, so gerst eitt samfelag stírvíð og avskeplað, tá ið tað skúgvur frá sær sum einkisigandi mentunarmálini, ið eru tey, sum seta nýtt blóð í samfelagið og gevur tí eitt andlit at venda bæði inneftir til sín sjálvs og úteftir til úrheimin.

Og vit klikkja ikki okkara gamla háttvirda Løgting óráttvíst, um vit siga, at mentunarmálini hava ikki átt høvuðsessen á Tingi, ella at Tingmenn hava latið slik mál runnið sær skjótt av hendi.

Nú eru tiggju ár liðin síðan *Lungongd til lögtingssøgu Føroya* kom út.

Hon var skrivað av fremmindum manni, norskum professara A. W. Brøgger, og Jóannes Patursson hevði umsett hana til føroyskt. Tað var ein frøi at fáa hesa bók í hendi. Hon var sannur gripur á okkara bókmentum. Tað var sum land og fólk okkara stigu bjartari fram og gjørdist fjálgari, nú vit løsu hesa gløggju og livandi frásøgn norska professarans *Hvussu Føroyar vórðu bygdar*. Bert kundi tað harma ein, at tað skuldi vera útlendskur maður, hóast úr einum frændalandi, ið skrivað hevði hetta bókaverk.

Men henda bók var bara ein inngangur, bara eitt brot úr tí stóra verkinum, sum skal eita *okkara lögtingssøga*. Og menn vóru forvitnir og ótolnir eftir meira. Tó einki kom. Og nógvir hava við hoyrt hadani bæði rumbul og gný; men lögtingssøgan lá, og eingin hevði hana á máli, fyrr enn nú ein Sambandsmaður bendir spurning til Landsnevndina um hana.

Nógvir hevur verið tosað um eina fullfíggaða Føroya søgu. Skúli okkara hevur ongantíð havt likligan undirvísing í søgu landsins. Tað hevur bara verið okkurt brot, sum lærari av eintungum hevur gjørt. H. A. Djurhuus gav út fitta søgubók í Føroya søgu. Men helst skuldi fyrst hin stóra søgan komið út, áðrenn søgubókin til fólkaskúlan varð gjørd. Tað er burtur úr einum atfinningarsamum søguverki, at søgubókin fyri fólkaskúlan verður tikin.

Vit hava ikki søgu um kongar og stórar statsmenn ella herhevdingar; okkara søga verður ein arbeiðissøga, ein slitsegja; men lat okkum ikki gloyma: ein mentunarmál.

BÓKMENTIR

Rittstj.: W. HEINESEN og HEDIN BRÚ

MYRKRIÐ REYÐA

Karsten Hoydal: MYRKRIÐ REYÐA. Yrkingar.

Hvat skulla vit gera við lýrikk?

Meðan hvør maður stendur í gerandisdagsins tunga stríði, situr lýrikarin heima í sínum filabeinstorni og stuttleikar sær við so-vorðnum ónyttufjasi sum at seta orð uppá rim. Tað hevði verið minni at sagt til um so var, hesi ørindini, hann bjórar saman, vóru soleiðis, at vit kundu fatað tey uttan at brýggja høvdið. Men eru ørindini ikki annað enn dæpur dukktartal um lívið og deyðan, hava vit ikki nóg brúk fyri teimum.

Soleiðis hava fólk altíð hugsað, og ivaleyst eru hesi fólk ein meiriluti, ikki bert her hjá okkum, men allastaðnis um heimin.

Og tó kann einki forða lýrikarunum, ið hevur skaldagávur í kjotið borið, til at fylgja síni trongd til at skriva yrkingar, ið bert eru um tað, ið hendir í hansara egna huga. Tað er líka umráðandi fyri hann sum tað er fyri vindingin at blása, fyri sólina at skína ella fyri kavan at kava.

Summi menniskju eru soleiðis skikkaði. Tey kenna livsins tvídráttur sterkari enn onnur, tey eru viðbreknari og hava kenslurikari nervar. Bert tað at liva kann elva teim um djúpa sorg og trega — ella tey kunnu kenna eina mystiska gleði langt hinumegin alt vit og skil. Lívið elvir teimum alsamar sinnisrørslur og noyðir tey til umhugsan. Hetta trýstir teimum pennin í hondina. Kannsa tey kunnu skriva okkurt heilt skilagott og rámandi um tað, tey kenna; men til yrking verður tað, til sálarligt ekkó av livinum.

Og hava tey eitt gløggt oyra og eina heppna hond, kunnu hervið skapast víði av vakurleika og anda, og víðhvert kunnu tey siga okkurt, ið ikki kann sigast annarleiðis. Tey kunnu gjøgnum teirra rim og rytmu og sera málføri lýsa mangt og mikið, ið sjálvt teir størstu filsoffir hava ilt við at seta í orð og hugsan.

Karsten Hoydal er ein av teimum lýrikarunum, ið ikki kann bara sær lyri at yrkja. Hann skrivar ikki fyri at erra sær ella av ringum vana, men av sálarligari trongd. Lættlesuligur er hann ikki, men

søga. Ti forfedrarnir høvdu mentan — ivaleyst eina reinari og sterkari undaliga mentan enn vit hava nú. Og søga okkara er nær knýtt at Tingi okkara.

Tað er tí mikið umráðandi, at vit skjótt siggja *Lögtingssøgu Føroya* liggja í bókabúðunum.

hansara yrkingar verða liggjandi og liva í lesarans minni, so ein má fara aftur eftir bókin og hugsa meir um tað, hann sigur. Fleiri av yrkingunum bera merki av hesum jákupsstríði, ið er seregið fyri hugsunarsamar ungir lýrikarar. Soleiðis t. d. »Stæddur í vanda»:

Hevur tú nakrantíð sjálvur rópað, rópað í mjørkavanda um hjálp? Hoyrði tú tá einki uttan tni egnu orð, afturvend í oyra broytt og brotin, so kennir eisini tú óttan — hin ræðuliga óttan.

Eisini tann yrkingin, ið hevur givið bókin navn, minnir um ein sovorðnan sinnisbardaga móti angist og vantrest. Men tað endar við einari kenslu av dimmalætting:

Av eldi og av deyða
og bleikum morgunroða
er runnið myrkið reyða
sum søngir mínir bóða.

Tað reyða myrkið er mestsum eitt lyfti um at tær myrku maktirnar ikki skulu fáa tað síðsta orðið; og í yrkingini »Tú, sum so mikið krevur —« hugsar yrkjarin seg um og spyr sjálvan seg, um tað eru áneyðir til at kasta livinum eydnutrot fyri:

Tú, ið sum barn á summarsins lendi
djúpt undir himinsins sól og milda skýggi
stóð við so mongum heitum fuglaunga
í hendi.

Hetta er ein so ærlig og ung yrking, at hon vermir lesarin inn í sólina. Og líka so einfalt verður tað sama sagt í »Um áramótíð 1942—43». Yrkingin er merkt av verðaldarbardagans ófrættaráma. Men

Mannasálin sum fuglur er
eingin er førur at týna,
sum rændur aftur at reidrast fer
og syngja tá sól fer at skína.

Mangur yrkjarin hevur ivaleyst allar dagar sagt hetta sama; men her er tað sagt á føroyskum og við sonnum klassiskum føroyskum myndum.

Tað hevði verið lokkandi at endurgivið fleiri brot; men fólk skuldu jú helst sjálv lisið bókina. Tað er tann rætti yllurin í Karsten Hoydals yrkingum, tær eru skrivadar av einum manni, ið hevur tókka til lívið, men sum er nóg mikið ærligur til eisini at viðganga tess svára tvídráttur; hann ógvast við ta dæpru vanlagnu, ið herjar mannaættina. Manniliga vápnar hann seg við umhugsan, sum í »Tvilyndi».

Feigur í roynd hvør formur er
sum nátturmegin almáttug ber,
bestir sum dæg eina morgunstund
tá ið sólín brýtur sín náttarblund.